

West-Vlaanderen Ontcijferd Sociaal-economisch profiel van de provincie

Editie 2023

**Innovatie, fabrieken voor de toekomst en
relatieve aanwezigheid en groei**

data@pomwvl.be

INHOUDSTAFEL

1. Innovatie
 - Projectsteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie
 - Octrooien
 - Tewerkstelling in hoogtechnologische sectoren en kennisintensieve diensten
2. Fabrieken voor de toekomst
3. Relatieve aanwezigheid en groei

CONCLUSIES

West-Vlaanderen ontving in 2022 bijna 31 miljoen euro **projectsteun voor Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie** van VLAIO. In 2021 bedroeg de steun 35,8 miljoen euro. Voor de subsidies TETRA-project (TETRA) en O&O Haalbaarheidsstudie (Nieuw) ging minstens 20% van de totale Vlaamse subsidie naar West-Vlaanderen.

In de periode 2014- tot 2019 steeg het aantal West-Vlaamse **octrooiaanvragen** met 9,2%.

Eind 2021 was 51,2 % van de loontrekkenden in West-Vlaanderen actief in **hoogtechnologische sectoren en kennisintensieve diensten**. Eind 2021 was in West-Vlaanderen 0,9% van alle loontrekkenden actief in de hoogtechnologische industrie, 3,9% in de middelhoogtechnologische industrie en 1,2% in de hoogtechnologische kennisintensieve diensten.

In 2022 waren in West-Vlaanderen 147.200 personen met een opleiding hoger onderwijs actief in de **wetenschap en technologie** (W&T), waarvan 42.700 wetenschappers en ingenieurs.

Enkele West-Vlaamse **Fabrieken voor de Toekomst** hebben een zeer hoge specialisatiegraad t.o.v. Vlaanderen. De Fabrik Nieuwe Materialen heeft een specialisatiegraad van 221,4, de Fabrik Voeding een specialisatiegraad van 154,3 en de fabriek Machinebouw en Mechatronica een specialisatiegraad van 234,6 t.o.v. Vlaanderen.

West-Vlaanderen telt zes sterke industriële subsectoren die een **specialisatiegraad** groter dan 100 combineren met een betere evolutie qua tewerkstelling dan in Vlaanderen. De West-Vlaamse handel en dienstensector telt twee sterke subsectoren.

1. Innovatie

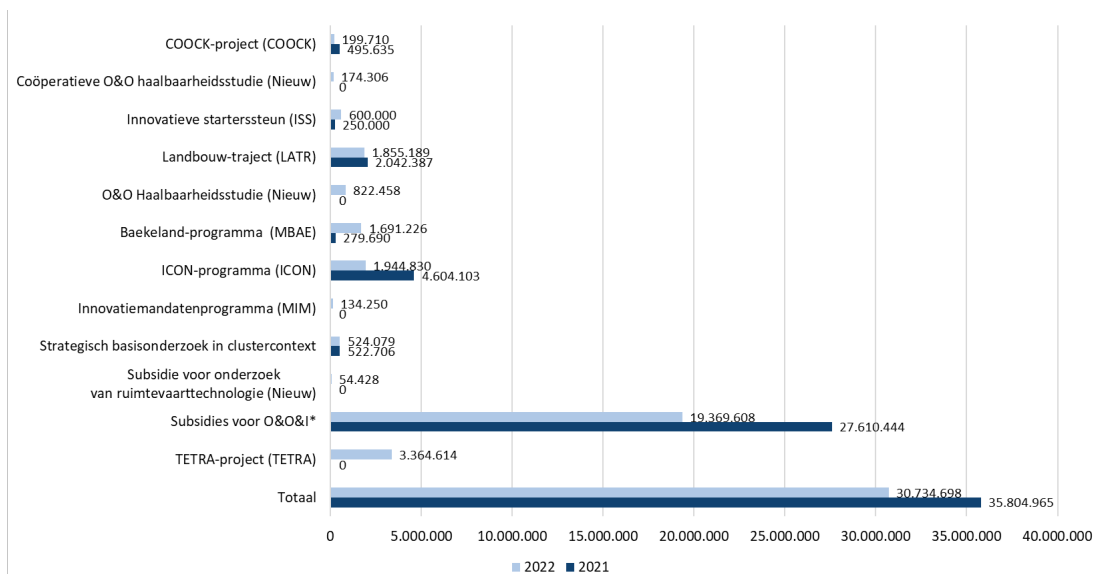
Projectsteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

West-Vlaanderen ontving in 2022 bijna 31 miljoen euro projectsteun van VLAIO voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie. In 2021 bedroeg de steun 35,8 miljoen euro. Voor twee maatregelen, Baekeland programma en strategisch basisonderzoek in clustercontext, was er een toename in de periode 2021-2022. West-Vlaanderen kreeg in 2021 geen steun toegekend uit het TETRA-fonds. Bij de maatregelen COOCK en ICON halveerde de subsidies. Ook de steun voor landbouwtrajecten kende een terugval maar

minder uitgesproken. De aandelen van West-Vlaanderen wat Vlaamse projectsteun betreft, waren in 2022 voor een aantal programma's bijna 20% of meer. Voor de nieuwe maatregel ; de O&O haalbaarheidsstudie; ontving West-Vlaanderen bijna een kwart van de Vlaamse steun.. Voor de maatregelen coöperatieve O&O haalbaarheidsstudie, innovatieve starterssteun en TETRA kwam ongeveer 20% van de Vlaamse steun naar West-Vlaanderen.

Figuren

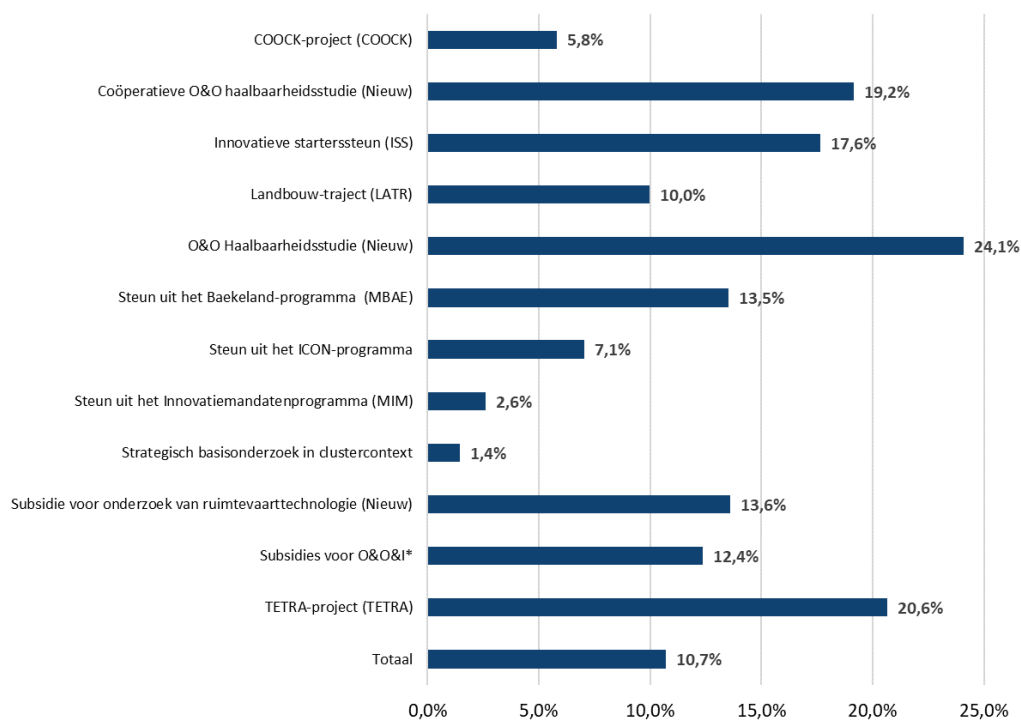
Figuur 1: Evolutie van de toegekende projectsteun voor O&O&I, West-Vlaanderen, 2021-2022.

Bron: VLAIO, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

* subsidies voor O&O&I omvatten Onderzoeksproject (OND), Coöperatief onderzoek clusterproject (CLUS-COOP-OND), Ontwikkelingsproject (ONTW), Coöperatief ontwikkeling clusterproject (CLUS-COOP-ONTW), Landbouwtraject in clustercontext (CLUS-LATR) en Collectief onderzoek clusterproject (CLUS-COOCK).

Figuur 2: Aandeel van de toegekende projectsteun voor O&O&I van West-Vlaanderen in Vlaanderen, 2022.

Bron: VLAIO, verwerking: POM West-Vlaanderen.

* subsidies voor O&O&I omvatten Onderzoeksproject (OND), Coöperatief onderzoek clusterproject (CLUS-COOP-OND), Ontwikkelingsproject (ONTW), Coöperatief ontwikkeling clusterproject (CLUS-COOP-ONTW), Landbouwtraject in clustercontext (CLUS-LATR) en Collectief onderzoek clusterproject (CLUS-COOCK).

Octrooien

In de periode 2014-2019¹ nam het aantal West-Vlaamse octrooiaanvragen bij het Europees Octrooibureau (EPO) toe met 9,2%;terwijl het aantal Vlaamse aanvragen licht afnam. Tussen 2018 en 2019 was er wel een afname in West-Vlaanderen en het Vlaams Gewest. Het West-Vlaamse aandeel in de Vlaamse octrooiaanvragen bedroeg in

2019 net geen 21%. In de periode 2012-2021 waren de meeste West-Vlaamse octrooiaanvragen gelinkt aan de technologiedomeinen Other special machines, Civil engineering en Textile and paper machines .
Als we het West-Vlaamse aandeel in Vlaanderen bekijken dan zien we dat de

¹ De publicatie van octrooiaanvragen kan tot 18 maanden of langer vertraging oplopen. Bijgevolg zijn de cijfers voor 2020 en 2021 nog onvolledig.

domeinen Textile and paper machines, Other consumer goods, Machine tools, Civil engineering, Thermal processes and apparatus, Other special machines elk meer dan een derde vertegenwoordigd.

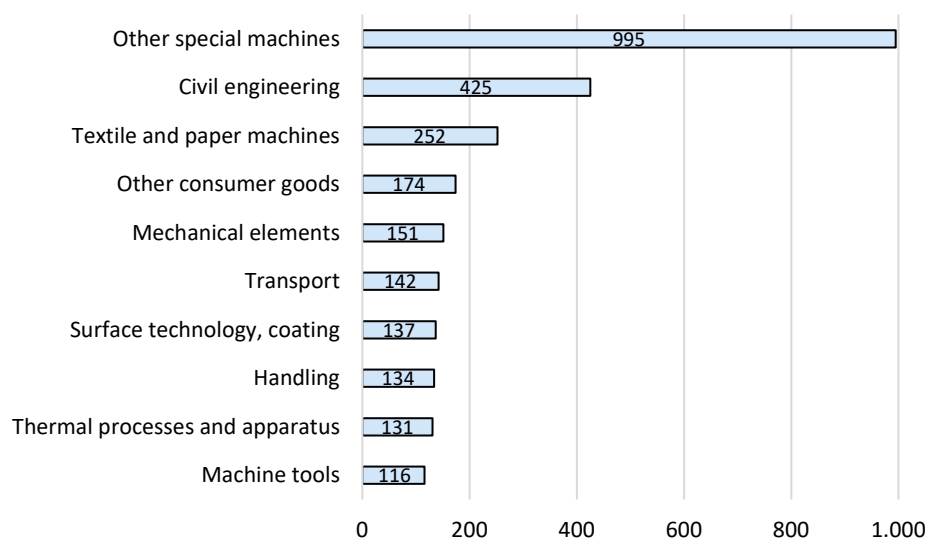
Tabellen en figuren

Tabel 1: Evolutie van het aantal octrooiaanvragen bij het EPO, West-Vlaanderen en het Vlaams Gewest, 2014, 2018-en 2019.

	2014	2018	2019	Evolutie 2014-2019	Evolutie 2018-2019
West-Vlaanderen	326	402	356	+9,2%	-11,4%
Vlaams Gewest	1.738	1.893	1.703	-2,0%	-10,0%
Aandeel WVl in VLG	18,8%	21,2%	20,9%		

Bron: ECOOM - extractie PATSTAT 2020b op 13 oktober 2023, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

Figuur 3: Top 10 octrooiaanvragen bij het EPO per technologiedomein (FhG)*, West-Vlaanderen, periode 2012 tot 2021**.

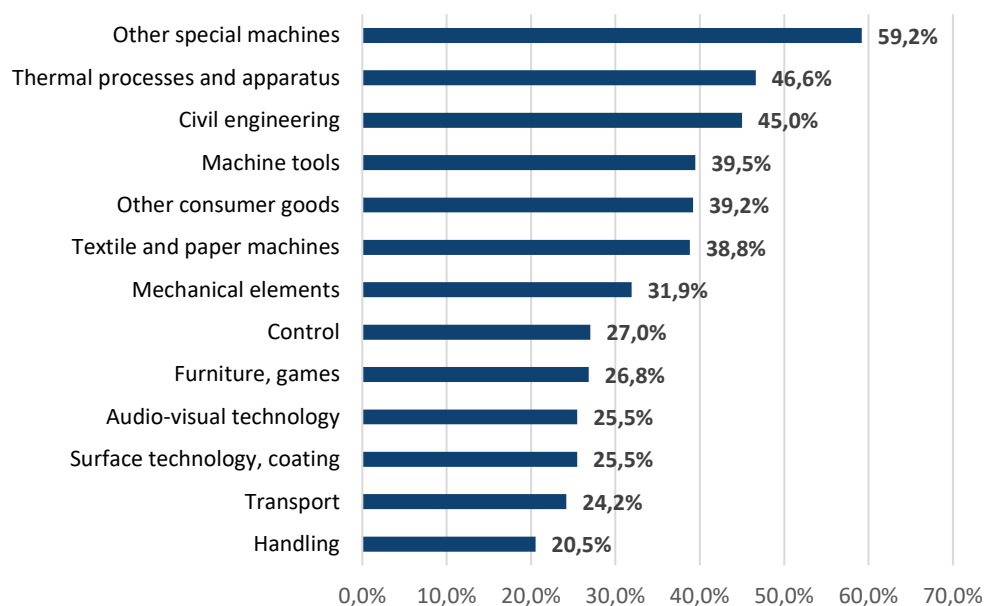

Bron: ECOOM - extractie PATSTAT 2020b op 13 oktober 2023, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

* Octrooien die binnen meerdere technologiedomeinen gesitueerd zijn, worden éénmaal toegewezen aan elk domein volgens het zogenaamde 'full count' principe.

** De publicatie van octrooiaanvragen kan tot 18 maanden of langer vertraging oplopen. Bijgevolg zijn de cijfers voor 2020 en 2021 nog onvolledig.

Figuur 4: Aandelen groter dan 20% van West-Vlaamse octrooiaanvragen in Vlaanderen bij het EPO per technologiedomein (FhG)*, West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest, periode 2012 tot 2021**.

Bron: ECOOM - extractie PATSTAT 2020b op 13 oktober 2023, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

* Octrooien die binnen meerdere technologiedomeinen gesitueerd zijn, worden éénmaal toegewezen aan elk domein volgens het zogenaamde 'full count' principe.

** De publicatie van octrooiaanvragen kan tot 18 maanden of langer vertraging oplopen. Bijgevolg zijn de cijfers voor 2020 en 2021 nog onvolledig.

Tewerkstelling in hoogtechnologische sectoren en kennisintensieve diensten

Eind 2021 was in West-Vlaanderen 0,9% van alle loontrekkenden actief in de hoogtechnologische industrie; in Vlaanderen was dit 1%. Binnen West-Vlaanderen staan de regio's Zuid-West-Vlaanderen (1,4%) en Westhoek (1,2%) op kop.

Het aandeel werknemers in de middelhoogtechnologische industrie was in West-Vlaanderen (3,9%) iets hoger dan in Vlaanderen (3,8%). Binnen West-Vlaanderen zijn de aandelen het grootst in de regio's Brugge (5,2%) en Middenkust (5%)

In West-Vlaanderen was 1,2% van alle werknemers actief in hoogtechnologische kennisintensieve diensten, wat minder is dan in Vlaanderen (3,1%). Binnen West-Vlaanderen is het aandeel in Vlaanderen het hoogst in Zuid-West-Vlaanderen (1,8%).

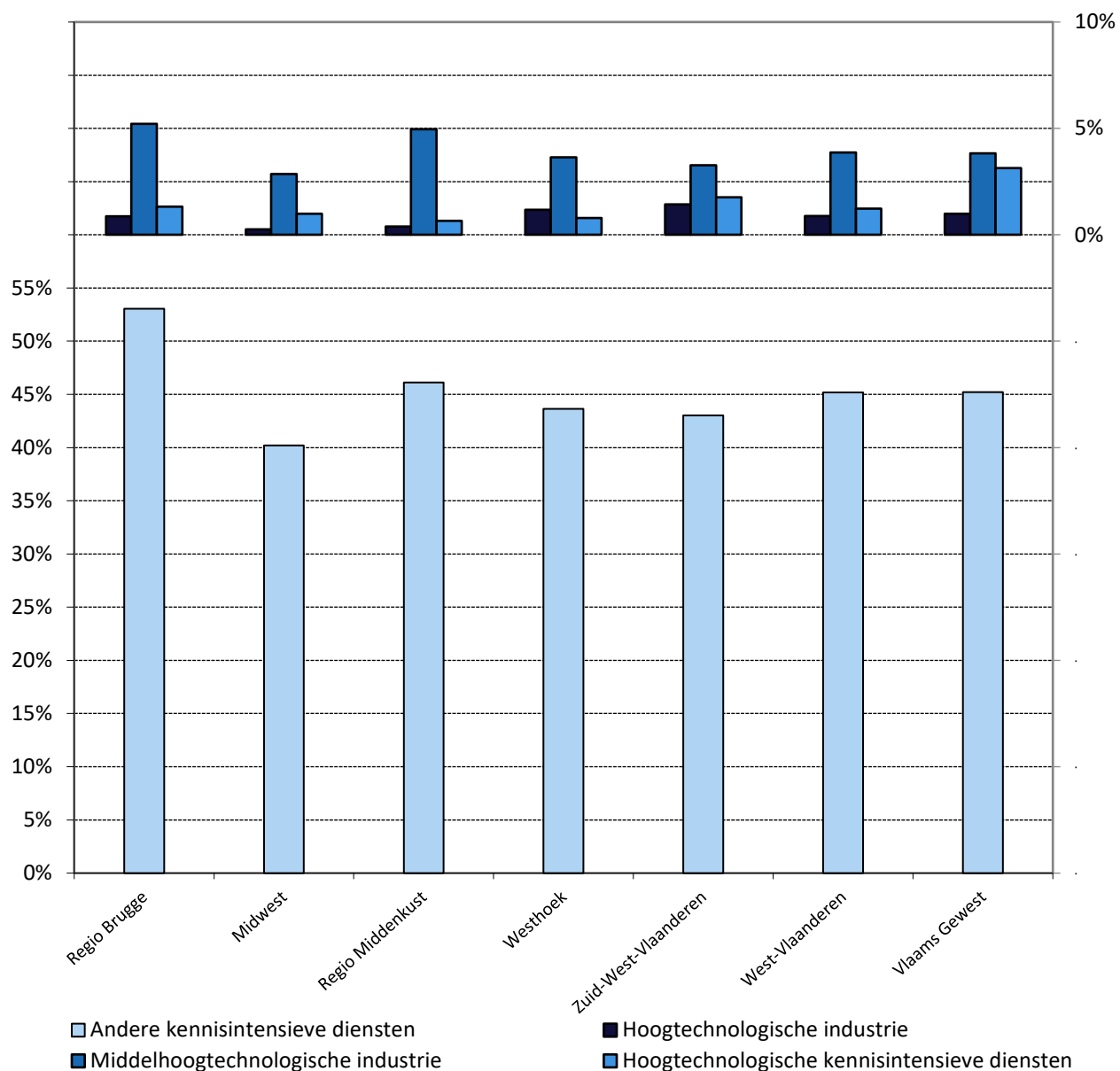
Zowel in West-Vlaanderen als in Vlaanderen is 45,2% van alle werknemers aan de slag in andere kennisintensieve diensten. Enkel in de regio's Brugge (53,1%) en Middenkust (46,1%) lag het aandeel werknemers boven het Vlaamse cijfer.

In 2022 waren in West-Vlaanderen 147.200 personen actief in Wetenschap en Technologie (W&T), waarvan 42.700 wetenschappers en ingenieurs. Het West-Vlaamse aandeel in het Vlaamse aantal W&T-personeelsleden (14,5%) en wetenschappers en ingenieurs (12,4%) is beperkt in vergelijking met andere indicatoren van economische activiteit.

Ook de aandelen W&T-personeelsleden met een opleiding hoger onderwijs en wetenschappers en ingenieurs in de totale bevolking liggen in West-Vlaanderen lager dan in Vlaanderen. In de periode 2017-2022 groeide het aantal W&T-personeelsleden in West-Vlaanderen met 1,3%, in Vlaanderen nam deze toe met 14,9%. Het aantal wetenschappers en ingenieurs daalde daarentegen met 7,8%. Vlaanderen kende een toename met 15,4%. Voor meer informatie rond gemeentelijke cijfers voor personeelsleden W&T- en wetenschappers en ingenieurs verwijzen we graag naar onze [regio dataset](#).

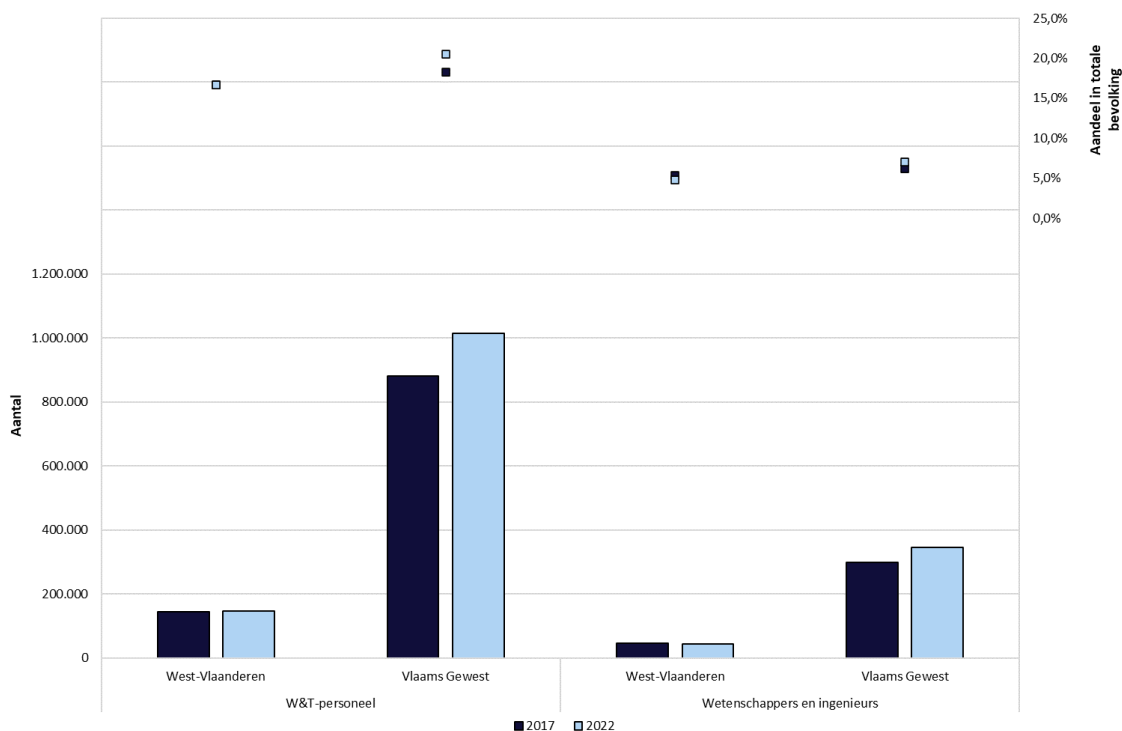
Figuren

Figuur 5: Aandeel van de tewerkstelling in hoogtechnologische sectoren en kennisintensieve diensten in de totale tewerkstelling, regio's van West-Vlaanderen, West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest, 31 december 2021.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

Figuur 6: Evolutie van personen tewerkgesteld in wetenschap en techniek met een opleiding hoger onderwijs, West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest, 2017-2022.

Bron: Eurostat, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

2. Fabrieken voor de Toekomst

Bij de Fabrik **Nieuwe Materialen** (tabel 1) varieert het West-Vlaamse aandeel in het Vlaamse totaal voor de verschillende indicatoren tussen 29,9% en 40,6%. Aangezien het West-Vlaamse aandeel loontrekkenden iets groter is dan het aandeel vestigingen, tellen West-Vlaamse vestigingen gemiddeld iets meer loontrekkenden dan in Vlaanderen. Met een specialisatiegraad van 221,4 is West-Vlaanderen duidelijk gespecialiseerd in de

Nieuwe Materialen ten opzichte van Vlaanderen. Tussen 2016 en 2021 was er in zowel West-Vlaanderen (-4,1%) als Vlaanderen (-3,9%) een afname van het aantal werknemers. Zowel de gemiddelde startersratio als de gemiddelde stopzettingratio waren in deze periode in West-Vlaanderen kleiner dan in Vlaanderen.

Voor de diverse kerncijfers vertegenwoordigt de Fabrik **Voeding** in West-Vlaanderen

24,3% tot 28,3% van het Vlaamse totaal. Een West-Vlaamse vestiging in de voedingssector telde eind 2021 gemiddeld meer werknemers dan in Vlaanderen. Met een specialisatiegraad van 154,3 bezit West-Vlaanderen ten opzichte van Vlaanderen ook een specialisatie in de voedingssector. In de periode 2016-2021 groeide het aantal werknemers in de voedingssector in West-Vlaanderen (+13,1%) sterker dan in Vlaanderen (+10,1%). Zowel de gemiddelde starters- als stopzettingsratio in de voedingssector waren in de periode 2016-2021 kleiner in West-Vlaanderen dan in Vlaanderen.

In de Fabriek **Machinebouw en Mechatronica** varieert het aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen van 28,8% voor het aantal actieve ondernemingen tot

59% voor het aantal zelfstandigen en helpers. Het aantal zelfstandigen en helpers in deze fabriek is in absolute aantallen zeer laag. Aangezien het West-Vlaamse aandeel loontrekkenden een stuk groter is dan het West-Vlaamse aandeel vestigingen, ligt het gemiddeld aantal loontrekkenden per vestiging in West-Vlaanderen een eind boven het Vlaamse gemiddelde. Ook in de Machinebouw en Mechatronica bezit West-Vlaanderen duidelijk een specialisatie ten opzichte van Vlaanderen (specialisatiegraad van 234,6). In West-Vlaanderen was de toename van het aantal werknemers (+11,9%) in de periode 2016-2021 groter dan in Vlaanderen (+7,5%). In dezelfde periode was zowel de gemiddelde starters- als stopzettingsratio in de machinebouw en mechatronica in West-Vlaanderen kleiner dan in Vlaanderen.

Tabellen en figuren

Tabel 2: Kerncijfers van de Fabriek Nieuwe Materialen, West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest.

	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest	Aandeel WVI in VIG
Loontrekkenden (31/12/2021)	14.040	34.620	40,6%
Vestigingen (31/12/2021)	393	1.028	38,2%
Loontrekkenden per vestiging (31/12/2021)	35,7	33,7	-
Specialisatiegraad (31/12/2021)	221,4	100,0	-
Evolutie loontrekkenden (2016-2021)	-4,1%	-3,9%	-
Zelfstandigen en helpers (a) (31/12/2021)	611	1.775	34,4%
Actieve ondernemingen (2021)	976	3.267	29,9%
Gem. startersratio (2016-2021)	6,3%	9,4%	-
Gem. stopzettingsratio (2016-2021)	5,1%	5,7%	-
Toegevoegde waarde (in mln euro) (2021)	1.124,9	3.213,2	35%

(a) Exclusief zelfstandigen in bijberoep.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, FOD Economie (ADSEI), Belfirst (Bureau van Dijk Electronic Publishing), Verwerking: POM West-Vlaanderen.

Tabel 3: Kerncijfers van de Fabriek Voeding, West-Vlaanderen en het Vlaams Gewest.

	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest	Aandeel WWI in VIG
Loontrekkenden (31/12/2021)	19.431	68.740	28,3%
Vestigingen (31/12/2021)	832	3.241	25,7%
Loontrekkenden per vestiging (31/12/2021)	23,4	21,2	-
Specialisatiegraad (31/12/2021)	154,3	100,0	-
Evolutie loontrekkenden (2016-2021)	+13,1%	+10,1%	-
Zelfstandigen en helpers (a) (31/12/2021)	1.525	5.448	28%
Actieve ondernemingen (2021)	1.611	6.360	25,3%
Gem. startersratio (2016-2021)	6,3%	8,6%	-
Gem. stopzettingsratio (2016-2021)	4,5%	5,6%	-
Toegevoegde waarde (in mln euro) (2021)	1.352,7	5.572,1	24,3%

(a) Exclusief zelfstandigen in bijberoep.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, FOD Economie (ADSEI), Belfirst (Bureau van Dijk Electronic Publishing), Verwerking: POM West-Vlaanderen.

Tabel 4: Kerncijfers van de Fabriek Machinebouw en Mechatronica, West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest.

	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest	Aandeel WWI in VIG
Loontrekkenden (31/12/2021)	12.941	30.121	43%
Vestigingen (31/12/2021)	200	643	31,1%
Loontrekkenden per vestiging (31/12/2021)	64,7	46,8	-
Specialisatiegraad (31/12/2021)	234,6	100,0	-
Evolutie loontrekkenden (2016-2021)	+11,9%	+7,5%	-
Zelfstandigen en helpers (a) (31/12/2021)	95	161	59%
Actieve ondernemingen (2021)	416	1.445	28,8%
Gem. startersratio (2016-2021)	4,5%	5,8%	-
Gem. stopzettingsratio (2016-2021)	2,7%	3,5%	-
Toegevoegde waarde (in mln euro) (2021)	1.283,9	4.233,6	30,3

(a) Exclusief zelfstandigen in bijberoep.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, FOD Economie (ADSEI), Belfirst (Bureau van Dijk Electronic Publishing), Verwerking: POM West-Vlaanderen.

3. Relatieve aanwezigheid en groei

INDUSTRIE

West-Vlaanderen telt zes sterke industriële subsectoren die een specialisatiegraad groter dan 100 combineren met een betere tewerkstellingsevolutie dan dezelfde sector in Vlaanderen. De drie grootste industriële subsectoren in West-Vlaanderen op vlak van loontrekkenden – metaal, voeding en textiel – bevinden zich in dit sterke kwadrant. Daarnaast vind je er ook nog de subsectoren hout, vervaardiging van meubelen en kleding.

De vier verbeterende subsectoren in West-Vlaanderen kenden een betere tewerkstellingsevolutie dan in Vlaanderen, maar geen specialisatie. West-Vlaanderen heeft geen achterblijvende industriële subsectoren die dus een specialisatie ten opzichte van Vlaanderen combineren met een minder goede evolutie van de tewerkstelling.

De tien zwakke subsectoren combineren een specialisatiegraad kleiner dan 100 met een tewerkstellingsevolutie die in West-Vlaanderen minder goed was dan in Vlaanderen. De subsector rubber- en

kunststofnijverheid, die binnen de industrie de vierde plaats inpalmt inzake tewerkstelling, bevindt zich in dit kwadrant.

HANDEL EN DIENSTENSECTOR

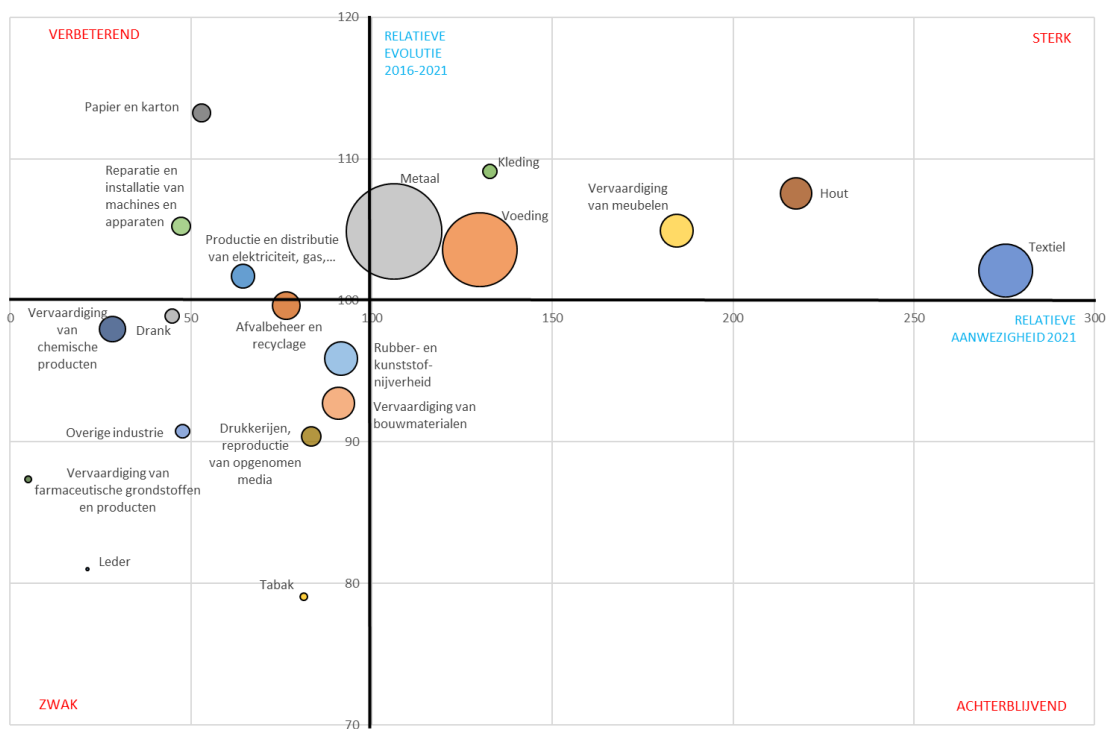
De West-Vlaamse handel en dienstensector telt twee sterke subsectoren, waaronder de kleinhandel die op de vijfde plaats staat inzake loontrekkende tewerkstelling. De groothandel en het garagewezen zijn de twee verbeterende subsectoren.

Er bevinden zich vijf subsectoren in het achterblijvende kwadrant waaronder de grootste op vlak van tewerkstelling: menselijke gezondheidszorg. Ook de subsectoren openbaar bestuur, kunst, amusement en recreatie, overige persoonlijke diensten en het verschaffen van accommodatie en maaltijden situeren zich in dit kwadrant.

De handel en dienstensector telt ten slotte negen subsectoren in het zwakke kwadrant. Hieronder vallen onder meer de zakelijke dienstverlening en het onderwijs. Dit zijn twee grote sectoren op vlak van loontrekkende tewerkstelling.

Tabellen en figuren

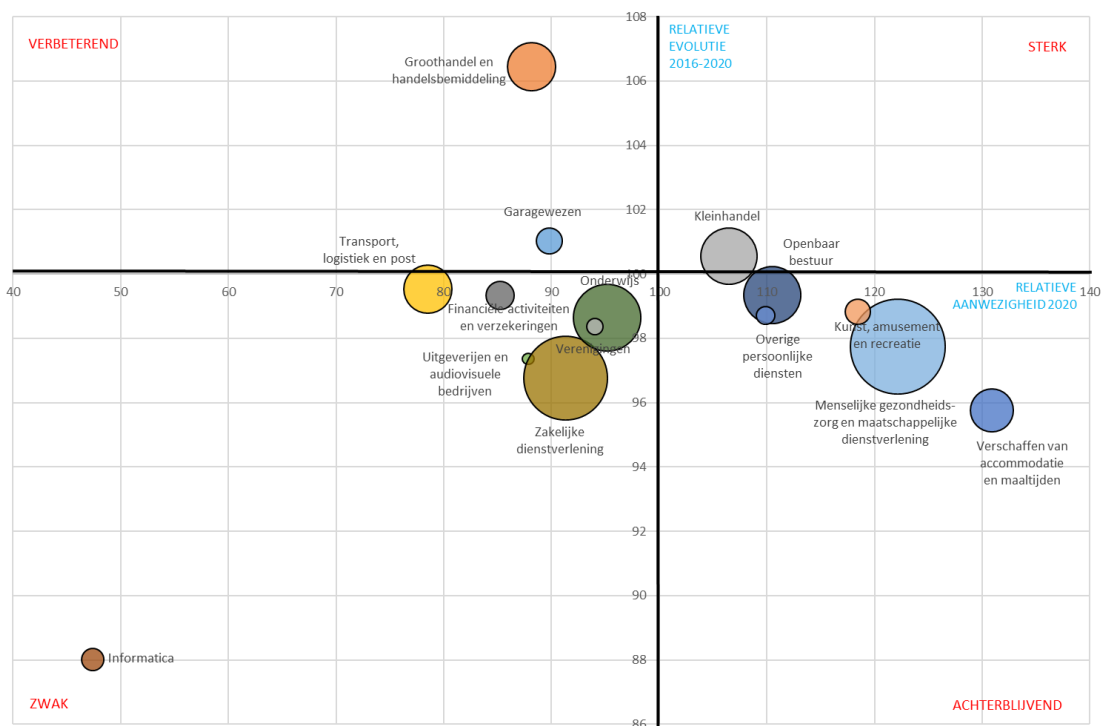
Figuur 7: Relatieve aanwezigheid (2021) en relatieve groei (2016-2021) van de subsectoren van de industrie in West-Vlaanderen ten opzichte van het Vlaamse Gewest op basis van de loontrekkende tewerkstelling.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

Niet weergegeven op de figuur is de subsector winning van delfstoffen (specialisatiegraad 11,5%, relatieve groei 153,3%).

Figuur 8: Relatieve aanwezigheid (2021) en relatieve groei (2016-2021) van de subsectoren van de handel en dienstensector in West-Vlaanderen ten opzichte van het Vlaamse Gewest op basis van de loontrekkende tewerkstelling.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

Niet weergegeven op de figuur is de subsector reparatie van computers en consumentenartikelen (specialisatiegraad 189,3%, relatieve groei 151,3%), de subsector telecommunicatie (specialisatiegraad 45,7%, relatieve groei 68,9%) en huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel (specialisatiegraad 97,9%, relatieve groei 79,5%).

Definities en methodologie

Fabrieken voor de Toekomst (FvT)

De Fabrieken voor de Toekomst (FvT's) geven vorm aan het Nieuw Industrieel Beleid dat door de Vlaamse Regering werd ontwikkeld. In West-Vlaanderen vormen de Fabrieken voor de Toekomst een basispijler van het economisch beleid van de Provincie West-Vlaanderen. Er zijn acht Fabrieken voor de Toekomst, namelijk Nieuwe Materialen, Voeding, Blue Energy, Machinebouw en Mechatronica, Digital Health, Drones en Duurzaam Bouwen. Van drie FvT's - namelijk Nieuwe Materialen, Voeding en Machinebouw en Mechatronica - is een meer uitgebreide analyse beschikbaar op onze website (<https://www.pomwvl.be/ons-aanbod/informatie/onze-studies/sectorstudies>).

De Fabriek Nieuwe Materialen omvat volgende sectoren: textiel (Nace-Bel 13), kleding (Nace-Bel 14) en rubber- en kunststof-nijverheid (Nace-Bel 22). De Fabriek Voeding omvat de sectoren voeding (Nace-Bel 10) en dranken (Nace-Bel 11). De Fabriek Machinebouw en Mechatronica omvat volgende sectoren: vervaardiging van elektronische onderdelen en printplaten (Nace-Bel 26.1), vervaardiging van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur (Nace-Bel 26.5), vervaardiging van bestralingsapparatuur en van elektromedische en elektrotherapeutische apparatuur (Nace-Bel 26.6), vervaardiging van andere elektrische apparatuur (Nace-Bel 27.9) en vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen (Nace-Bel 28).

Kubus POM West-Vlaanderen o.b.v. RSZ en DIBISS

De kubus van de POM West-Vlaanderen bestaat uit RSZ- en DIBISS-data.

Op 1 januari 2015 fuseerden de vroegere Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten (RSZPPO) en de Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ) tot de Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels (DIBISS).

DIBISS betreft de lokale sociale zekerheid van plaatselijke instanties zoals provincies, gemeenten, intercommunales en OCMW's en de overzeese sociale zekerheid voor expats die tewerkgesteld zijn buiten de Europese Economische Ruimte.

Relatieve aanwezigheid

De relatieve aanwezigheid van een industriële subsector wordt berekend door het aandeel van de loontrekkende tewerkstelling in deze subsector in de West-Vlaamse industriële tewerkstelling te delen door het aandeel van de loontrekkende tewerkstelling in diezelfde subsector in de Vlaamse industriële tewerkstelling. Op dezelfde manier wordt de relatieve aanwezigheid van een subsector in de handel en dienstensector berekend.

Relatieve groei

De relatieve groei van een subsector wordt berekend als het verschil tussen de groei in West-Vlaanderen en de groei in het Vlaamse Gewest. Een positieve waarde betekent dat de subsector in West-Vlaanderen beter is geëvolueerd dan dezelfde subsector in Vlaanderen. Dit kan zowel betekenen dat de groei groter was, de krimp kleiner of dat er een groei was in West-Vlaanderen tegenover een krimp in Vlaanderen.